

Datum 2023-01-25
Diarienummer 0975/22

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till
ju.L2@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2022/02331

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38)

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag och anser att förslagen bör tillstyrkas med hänsyn tagen till nedanstående synpunkter. Förslagen tar sin utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv och analysen av behovet av de familjerättsliga reformerna har utgått från barnets intresse. Förslagen gällande reglerna om föräldraskap bedöms få positiva konsekvenser för barn och unga samt för föräldrar och andra enskilda. Barnets rätt till sina föräldrar kommer att stärkas, bland annat genom att fler barn kommer att ha två rättsliga föräldrar. Reglerna om vem som är förälder till ett barn är av central betydelse för barns rättigheter. Föräldraskap är ett statusförhållande som har betydelse för såväl barnets identitet som barnets rätt till trygghet och omsorg. Förslagen innebär att reglerna om föräldraskap blir tydligare och enklare att både förstå och tillämpa och regelverkets struktur blir mer överskådligt. Dessutom stärks barns rätt till sina sociala föräldrar vilket ger ökade förutsättningar för barnet att behålla och utveckla relationer med de vuxna som barnet betraktar som sina föräldrar.

Tidsgränsen för att väcka talan om överflyttning av vårdnad när en vårdnadshavare avlidit

I sammanhanget vill dock Göteborgs Stad framhålla att tidsgränsen för när socialnämnden ska väcka talan i frågor om överflyttning av vårdnad när en vårdnadshavare har avlidit kan behöva utökas. Utredningen framhåller att frågan om överflyttningen utreds och övervägs inom de första månaderna efter förälders död och bedömer att talan ska väckas inom sex månader från dödsfallet. När längre tid än sex månader har gått måste i stället andra bestämmelser om vårdnadsöverflyttning tillämpas. En förutsättning är då att föräldern exempelvis har gjort sig skyldig till allvarliga brister i omsorgen

om barnet eller är varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden (se 6 kap. 7 och 8 a §§ FB). Socialnämnderna har enligt socialtjänstlagen en utredningstid om maximalt fyra månader att förhålla sig till. Frågan om överflyttning av vårdnad kan behöva vara omfattande och kräva flera utredningsåtgärder. Detta förhållande kan innebära att tiden för en social förälder att initiera frågan om vårdnadsöverflyttning kan bli relativt kort. Tidsfristen löper dessutom samtidigt som föräldern kan befinna sig i kris utifrån att en make eller sambo har avlidit. Situationen kan också vara sådan att den efterlevande vårdnadshavaren och den sociala föräldern i det initiala skedet efter dödsfallet är överens om att vårdnadshavaren ska ansöka om att de två ska utöva vårdnaden gemensamt. Om ansökan av olika skäl inte lämnas in kan tiden för den sociala föräldern att vända sig till socialnämnden ha försuttits. Konsekvenserna för barnet kan i dessa situationer bli betydande och den eventuella nackdel det innebär att överflyttningen kan dröja längre än sex månader menar Göteborgs Stad har mindre betydelse i sammanhanget. Skälen för utredningens förslag om en tidsfrist på sex månader preciseras inte heller närmare i utredningen. Utredningens eventuella överväganden kring de faktorer som Göteborgs Stad menar ska beaktas är därför inte kända. Sammantaget menar Göteborgs Stad utifrån ovanstående resonemang att en längre tidsfrist skulle kunna vara lämpligare.

Föräldrafullmakter

Möjligheten att ställa ut föräldrafullmakt kommer sannolikt få positiv och relativt stor betydelse i vissa familjekonstellationer. Utredningen framhåller att behovet av en fullmakt att agera för vårdnadshavarnas räkning generellt sett inte är så stort i familjer där sociala föräldrar tar ansvar för barnen. Detta förhållande är inte i sig en anledning att avfärda förslaget, då det bedöms få stor betydelse för vissa familjer. Göteborgs Stad anser dock att det finns delar i förslaget som bör belysas och diskuteras ytterligare – och ytterst vägas mot fördelarna med förslaget. Det kan ifrågasättas om det är en rimlig avvägning att alla typer av vårdnadshavare, dvs. även tillfälliga vårdnadshavare, ska ha rätt att ställa ut föräldrafullmakt samt att fullmakt kan ställas ut till en fysisk person utan annan kvalifikation är att personen har fyllt 18 år och är folkbokförd i Sverige. Kretsen av personer som kan ställa ut respektive komma ifråga för föräldrafullmakt, bör enligt Göteborgs Stad ses över. Göteborgs Stad efterlyser också en närmare analys av de tillämpningssvårigheter som kan uppstå vad gäller fullmaktsinnehavarens behörighet att agera samt fullmaktsinnehavarens skyldighet att, utöver behörigheten som följer av lagen, säkerställa att hen följer vårdnadshavarnas instruktioner. Det är inte orimligt att anta att dessa regleringar, i kombination med fullmaktsinnehavarens skadeståndsansvar, kan leda till tillämpningssvårigheter och ytterst tvister.

Förslagen är inte finansierade

Göteborgs Stad bedömer att flera delar i utredningens förslag som innebär ett utökat ansvar för kommunerna också kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna. Det utökade ansvaret för kommunerna att erbjuda samarbetsamtal även till sociala föräldrar samt att medverka till och ta ställning till frågor om godkännande av avtal om umgänge i förhållande till sociala föräldrar, kommer leda till kostnadsökningar. Inom ramen för socialnämndens fullgörande av dessa ansvar ligger också att socialnämnden ska bedöma vilka personer som omfattas av rättigheterna och utgör "särskild umgängespersion" i lagens mening. Denna bedömning ska göras i varje enskilt fall och kommer att kräva en ökad arbetsinsats jämfört med vad som gäller enligt gällande lagstiftning där kretsen omfattar föräldrar. Vidare är det rimligt att utgå ifrån att socialnämnden kommer att involveras för att lämna upplysningar och genomföra utredningar i mål där en vårdnadshavare ansökt om att utöva vårdnaden gemensamt med en annan person. De möjligheter som förslagen i utredningen innebär för enskilda att inkludera fler möjliga personer som vårdnadshavare för barn, bedöms medföra ökad arbetsbörda - och därmed ökad kostnad - för kommunen. Detsamma gäller för utredningens förslag om kommunens utökade ansvar för utredning av föräldraskap samt de nya möjligheterna till adoption. För att ge kommunerna förutsättningar för att genomföra de föreslagna förändringarna måste dessa kostnadsberäknas och kommunerna, i enlighet med finansieringsprincipen, tilldelas medel motsvarande den utökade kostnaden.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen antecknade Jörgen Fogelklou (SD) som yttrande en skrivelse från den 25 januari 2023 (bilaga A).

Göteborg den 25 januari 2023
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande angående – Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38)

Sverigedemokraterna ser det som en självklarhet att barnets rättigheter ska vara avgörande i frågan om sociala föräldrars rättigheter och förslaget om en ny föräldrafullmakt. Det kommer därmed krävas en tydlig vägledning i hur dessa förslag ska tolkas i praktiken.

Utifrån kommuners principer om likställighet uppstår komplikationer när huvudmän kan välja på vilket sätt de förhåller sig till fullmakten. Vi ser att det kan bli otydligt för vårdnadshavare om en kommun accepterar föräldrafullmakten men de enskilda huvudmännen som verkar i kommunen sedan fattar olika beslut kring detta eller vice versa. Föräldrafullmaktens rättsverkan och innebörd är helt enkelt inte tillräckligt tydlig för berörda parter. Förslaget kan skapa osäkerhet i fråga om vad den sociala föräldern egentligen ska få lov att besluta om.

Vi ifrågasätter också att föräldrafullmaktshavaren inte behöver vara folkbokförd i Sverige under fullmaktstiden, då ambitionen och syftet i grunden är att föräldrafullmaktshavaren ska vara delaktig i barnets liv och omsorg.